

Как Германия сглобява историческия пъзел в архивите на ЩАЗИ

Написано от Франк Джорданс, Ройтерс
Вторник, 06 Октомври 2015 08:57

Сайтът **desebg.com** публикува кореспонденция на Ройтерс за това как 25 години след Обединението на Германия там продължават усилията за проучването на архивите на репресивния апарат на бившата ГДР, известен като [ЩАЗИ](#). В него става ясно за програмата за възстановяване на архивите, които ЩАЗИ се е опитала да унищожи малко преди през януари 1990 г. гражданското общество да окупира нейните сгради в Източен Берлин, а също така за продължаващия огромен интерес към тоталитарното архивно наследство от страна на жертвите на ЩАЗИ и изследователите. Материалът на Ройтерс се препечатва по БТА.

В плесеняло помещение в лабиринт от офиси в Източен Берлин две жени работят търпеливо върху най-огромния пъзел, който светът е виждал: повече от половин милиард парчета, които събрани заедно, разкриват подробности за безбройните престъпления на източногерманската тайна полиция.

Министерството на държавната сигурност, по-известно като ЩАЗИ, е използвало мрежа от агенти и информатори да събират информация за всеки гражданин на Източна Германия, за да смазва по-успешно инакомислието.

След като комунистическият режим рухна, служители на ЩАЗИ са се опитали да унищожат доказателствата за своя тоталитарен апарат за следене. Дори сега, когато Германия отбеляза през уикенда 25 години от обединението си, историците продължават да сглобяват парчетата.

Сглобяване на унищожените досиета

Имало е толкова много досиета, че източногерманските оперативни работници не са могли да се справят, казва Юлияне Шойтерле, която работи в отдела за архива на ЩАЗИ, специална правителствена институция, създадена за обработване на досиетата. "Те са натрупали такъв огромен архив, че не са могли да го унищожат чрез обичайните методи. Така че са ги късали на ръка", каза тя в интервю за Асошиейтед прес.

Служители на ЩАЗИ са успели да накъсат около 48 хиляди страници, напълвайки 16 хиляди кафяви чувала – всеки с по 40 хиляди късчета хартия. Заедно с около 112 км досиета, които ЩАЗИ не е успяло да унищожи, те представляват огромен, но вероятно непълен, каталог на рутинното следене и жестоките репресии, продължили 40 години.

Но сглобяването на всички парченца, според някои оценки, ще отнеме 800 години.

Програмата за виртуално възстановяване на накъсаните архиви

За да ускорят процеса, историци и учени от Института за производствени системи и технологичен дизайн "Фрайнхофен" са разработили метод, който позволява на компютрите да сканират предварително подбрани късчета и автоматично да намират онези, които си пасват.

"Ние сме в началото на пилотна програма за виртуално възстановяване", каза Шойтерле, която ръководи проекта. "Софтуерът събира късчетата и ако се запъне, получава помощ от нашите архивисти."

Никой не знае какво ще се получи, когато документите бъдат възстановени – кой ще бъде изобличен като информатор на ЩАЗИ.

Как Германия сглобява историческия пъзел в архивите на ЩАЗИ

Написано от Франк Джорданс, Ройтерс
Вторник, 06 Октомври 2015 08:57

Този факт причини известно безпокойство след обединението на Германия през 1990 г. Но бе взето решение не само архивите да се съхранят, но и да се даде достъп на желаещите да се запознаят с тях като начин да се справят с едно минало, в което техни съседни, приятели и дори членове от семейството са ги шпионирали.

Важно е за жертвите на ЩАЗИ

"Беше важно за жертвите на ЩАЗИ да имат възможността да разберат кой е доносничил за тях", каза Хайнрих Аугуст Винклер, виден германски историк.

Решението да се обработят досиетата и дори да се реконструират скъсаните документи контрастира с начина, по който след Втората световна война германците възприеха колективното мълчание за ролята си в нацистката държава, каза Винклер.

"За известно време това беше психологически разбираемо, но беше и голямо бреме", допълни той. "Този процес на преоценка на миналото според мен беше по-успешен в обединена Германия след 1990 г., отколкото в Западна Германия след 1945 г."

Дотолкова, че и други страни изкопираха германския модел, особено в бившия източен блок, каза Винклер.

Дори днес интересът към досиетата не стихва в Германия, заяви Шойтерле.

Огромният обществен интерес към досиета в Германия

"Получаваме по 5 хиляди заявки месечно от граждани, които искат достъп до личните си досиета или до досиетата на членове на техните семейства", добави тя. Много хора, които първоначално са се колебаели да поискат досиетата си от страх какво може да

Как Германия сглобява историческия пъзел в архивите на ЩАЗИ

Написано от Франк Джорданс, Ройтерс
Вторник, 06 Октомври 2015 08:57

открит, сега го правят. Други искат повторен достъп заради появата на нови материали.

Един от хората, поискали досието си, е Манфред Тайхман. Пенсиониран инженер от Зосен, градче южно от Берлин, Тайхман успял да емигрира от Източна Германия през 1988 г., след като години наред подавал документи за това.

"Главната причина, поради която исках да напусна, бе, че Източна Германия беше един затвор и че икономиката в Западна Германия беше по-добра", казва той. "Исках да предложа на семейството си по-добър живот."

В радара на ЩАЗИ

Такива възгледи без съмнение са го поставили в радара на ЩАЗИ. Веднъж Тайхман открил човек, който дебнел зад къщата, а негови съседни му доверявали, че са виждали хора да влизат в къщата, когато семейството е навън.

Подозренията на Тайхман се потвърждават в края на 90-те години. "Нашите досиета в ЩАЗИ показват, че апартаментът ни е бил претърсван от служители на ЩАЗИ", разказва той. "От тях се разбира, че агенти на ЩАЗИ са направили копия на ключовете ни."

Наученото донесло не само успокоение, то също помогнало за изпускане на част от напрежението, трупано от десетилетията репресии.

"Посмяхме се на някои от написаните неща", казва Тайхман.

По БТА.

Как Германия сглобява историческия пъзел в архивите на ЩАЗИ

Написано от Франк Джорданс, Ройтерс
Вторник, 06 Октомври 2015 08:57
